

НАРОДЕН ТЕАТЪР "И В А Н В А З О В"

Стенограма

Х У Д О Ж Е С Т В Е Н
С Ъ В Е Т

ОБСЪЖДАНЕ НА ПОСТАНОВКАТА

н а

"НОЩЕМ С БЕЛИТЕ КОНЕ"

С о ф и я

21 декември 1983

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е

	стр.
I. ПРИСЪСТВУВАЩИ	3
II. ОТКРИВАНЕ И ДНЕВЕН РЕД	
Дико Фучеджиев	4
III. ИЗКАЗВАНИЯ	
Татяна Масалитинова	5
Димитър Канушев	6
Младен Киселов	8
Николай Люцканов	11
Николай Николаев	14
Енчо Халачев	14
Сава Хашъмов	17
Виолета Гинцева	18
Иванка Димитрова	20
Стефан Данаилов	21
Банчо Банов	24
Георги Гайтаников	25
Асен Шопов	26
IV. ЗАКЛЮЧЕНИЕ	
Дико Фучеджиев	26
V. ЗАКРИВАНЕ	
Дико Фучеджиев	28

П Р И С Ъ С Т В У В А Щ И :

ПРЕДСЕДАТЕЛ: ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ

ЧЛЕНОВЕ: Банчо Банов

Антония Каракостова

Пелин Пелинов

Асен Шопов

Николай Люцканов

Младен Киселов

Татяна Масалитинова

Иванка Димитрова

Николина Лекова

Виолета Бахчеванова

Виолета Гиндева

Рачко Ябанджиев

Велко Кънев

Асен Миланов

Георги Гайтаников

Николай Николаев

Стефан Данаилов

Сава Хашъмов

Крум Табаков

Димитър Канушев

Енчо Халачев

НАРОДЕН ТЕАТЪР "И В А Н В А З О В"

Стенограма

Х У Д О Ж Е С Т В Е Н

С Ъ В Е Т

ОБСЪЖДАНЕ НА ПОСТАНОВКАТА

н а

"НОЩЕМ С БЕЛИТЕ КОНЕ"

Състоял се на 21 декември 1983 година
в Заседателната зала на Народния театър

Н А Ч А Л О

23.00 ч

- о -

О Т К Р И В А Н Е

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ: ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ

Другарки и другари,

Откривам заседанието на Художествения съвет, което ще
протече при следния

Д Н Е В Е Н Р Е Д :

1. Обсъждане постановката на "НОЩЕМ С БЕЛИТЕ КОНЕ" от
Павел Вежинов, постановчик: Асен Шопов.

Другари, видяхме репетицията на "Нощем с белите коне",
имате думата да споделите впечатленията си.

Има думата др. Татяна Масалитинова.

ИЗКАЗВАНИЯ

ТАТЯНА МАСАЛИТИНОВА:

Другари,

Аз съм спонтанна и каквото мисля искам да го кажа в момента. Ще започна с това, че независимо какво ми харесва и какво не искам да отчетя огромния труд, който е вложен в тази постановка. Който познава режисьорската работа не може да не отчете неговия труд, не можем да не отчетем и труда на колегите, на художника за този толкова интересен, оригинален и естетически въздействащ декор. И още веднъж искам да повтора, че не мога да не уважа този труд, вложен, за да се постигне в кратък срок такъв голям резултат. Но, според мен, в интерес на цялото представление, на режисьора, на колектива и на Народния театър е необходимо да се направи едно голямо съкращение. Получило се е много дълго представление, а хората нямат вече възможности да гледат такива дълги представления.

В началото зрителят следи, но после се изморява съзнанието му, представлението е многопосочно, върви по много линии — говоря за техническата конструкция на драматизацията, което казахме на режисьора още при прочита на драматизацията — човек загубва мисъл, излизат едни факти, после други, неща, които отвлечат вниманието и които могат да бъдат съкратени.

Много интересно е решена сцената на събранието. Много хубаво е и това, че сред публиката стават тези неща, но излишен е, според мен, докладът на професора. Нищо не се разбира от тези вируси и други, а и не сме задължени да знаем за тях, въпреки че на моменти има аналогии с хората, но това минава между хората. Важен е конфликтът, който се разиграва около тези взаимоотношения между тези учени, а такива конфликти се разиграват

във всяко учреждение, институт, театър и т. н. Това е съществено, а не какви вируси има и това никоѝ няма да го разбере и хората само ще се питат за какво става дума.

Също за тези младежи — ако са необходими нека бъдат в публиката и оттам да се изказват.

Когато тръгва линията по сюжета на Криста — изведнѝж пак за тези мишки, които са болни от рак.

Говоря откровенно като публика и зная как публиката ще го възприеме. Трябва да се изчистят доста неща, да се намалят някои посоки на действието и тогава ще останат много хубавите неща. А така се получават излишни подробности, с които режисьорът е свикнал, а ние ги виждаме за първи път. В интерес е за представлението да се съкратят много неща, защото така представлението е дълго и уморително.

Има и много илюстративност на моменти. Също и в музиката — песента за донските казаци, например. Няма нужда от нея. А и цялата тази сцена за тази баба е излишна.

Има много добри актьорски постижения — и Стефан Данаилов, и Георги Черкелов, и всички, но не е възможно да се обхва-не толкова дълго представление, изморително е и за актьорите.

За да се получи една интересна постановка трябва да се отложи премиерата и да се съкрати представлението.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има думата др. Димитър Канушев.

ДИМИТЪР КАНУШЕВ:

Видях една постановка, която в много висока степен е готова, завършена. С отлагането на премиерата ще бъдат постигнати някои неща, което е във възможностите на режисьора.

Рядко Художественият съвет е гледал такава постановка

с художествена и професионална завършеност както тази. Имаше неща, технически и художествени, които видяхме всички и за тях няма да говоря. Но и на мен ми се струва, че представлението е дълго.

Постановката има хубава интонация, вгълбеност, скромна, лирико-философска, това се вижда и в сценографията, и в режисурата. Асен Шопов сме го виждали понякога плакатен, зрелищен, то тук е съвсем различен. Мисля, че постановката има своята оригинална художествена ценност. Много от нещата са производни на този драматизъм и трябва да се приемат такива. Но мисля, че поне с половин час трябва да се съкрати представлението. Не зная дали не трябва нещо ритмически да се промени или нещо да отпадне. Зрителят стои и слуша умно българско слово, художествено, философско, майсторско. За първи път Павел Вежинов се качва на сцената след провалянето на една негова пиеса преди двадесетина години в Русе, той се страхуваше от сцената. А да се намери сценично тълкуване на тази проза е много трудно и виждаме много сериозни постижения на режисурата и театъра като цяло.

Представлението е много дълго, пропускат се акценти, нюанси, връзки. Мен също ме подразни песента за донските казаци. Струва ми се също, че към края постановката става повече биографична и автобиографична за героя – не ни е нужна тази сцена за предателството. Онази висока нравствена проблематика е получила такъв обем, че естествено се отива към развързка, към финал, към изчерпване проблематиката на конфликта. Все ми се струва, че някъде там трябва да се направят съкращенията. А има и известна илюстративност.

Като положително постижение искам да изтъкна, че има много интересно организиран ансамбъл от актьори, участвуват и таки-

ва, които отдавна не сме виждали на сцената. Всичко това е сплотено и организирано в една художествена система или стил и това е успех, постижение на режисурата, на театъра.

Смятам, че представлението ще има успех, особено ако се съкрати, и то сериозен успех, защото е пластичен езикът на Павел Вежинов, цялото му художествено мислене, което театърът в голяма степен ги е разкрил.

Чудесен е декорът на художника. Много деликатно пренася атмосферата на произведението и дава сценичен метафоричен израз.

Големи са постиженията на Черкелов, на Стефан Данаилов и на останалите актьори. Черкелов е много интересен и различен от това, което познаваме в неговото творчество. Също и Славка Славова.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има думата др. Младен Киселов.

МЛАДЕН КИСЕЛОВ:

Смятам, че правилно беше казано за дължината на представлението и тези, които участвуват в него, сами усещат това. Но откъде идва това чувство за дължина? Защото когато четем една добра литература нямаме чувство за дължина, напротив, искаме да продължава колкото се може по-дълго. Тази вечер имаме чувството за дължина и смятам, че то идва не толкова от техническите връзки, които ще улегнат и представлението ще се стъсти външно. Лично за мен чувството за дължина идва от известна статичност на образите. Смятам, че доста бързо след началото на представлението ние усещаме и разбираме героите, с които имаме работа. След това започва едно тъпчене на място на съдържанието. Струва ми се, че това тъпчене на място на съдържанието е главният проблем, на който оттук нататък трябва да се търси подновяване.

Като че ли изчерпването на загадките, които крият героите, настъпва доста по-рано, отколкото идва края на представлението. Смятам, че в професора съществува една вътрешна вялост, една пасивност, която държи образа, създаван от Черкелов, в рамките на познатото: умен, мъдър, бавен, разсъдъчен професор. Струва ми се, че едно динамизиране на героя, не външно, а вътрешно, породено от едно съзнание, което продължава да работи мощно в своята област, а не се е примирил с един опознат вече свят, каквито интонации на много места се прокрадват, търсенето на един герой, който би държал зрителя в напрежение от това, че той продължава да е жив и продължава да търси отговорите за себе си, а не присъствува в света, мъдро обяснявайки неговите неразрешими сложности. Мисля, че тук има скрити възможности за динамизиране на цялото представление.

Струва ми се, че при младите съществуват доста проблеми, които са свързани главно с фрагментарността на разказа. Същите проблеми съществуват и в сценографското решение. Смятам, че прекалено честото въртене на кръга и монотонното използване на двете раковини като места за действие за няколко секунди сцена, след като самото движение на кръга е по-дълго от самата сцена. Това е техническо затруднение и за тези, които трябва да обслужат постановката, и за зрителя, който трябва да изчака завъртането на кръга, за да върже историята за себе си.

Струва ми се, в начина, по който е подхотено в началото на представлението към драматизирането на една проза, като тази на Павел Вежинов, има нещо по-близко до автора, отколкото в последните две трети. Ще кажа по-конкретно какво имам пред вид. В началото Асен Шопов започва да строи разказа доста сложно с включване на вътрешни монолози, с превключване на реално и въоб-

ражаемо действие. Това предполага перспектива за едно доста сложно и нееднопланово развитие, докато постепенно това се изоставя и действието по-реалистично обусловено, макар да не е това точната дума, т. е. сценка, още една сценка, още една сценка, където всичко е едно към едно и постепенно мащабът става все по-прозаичен.

Смятам, че монотонността на героите и монотонността на движението на декора са главният враг в момента, защото има много интересни сцени, които засега стоят като отделни фрагменти, без да бъдат нанизани на едно непрекъснато нарастващо като темп и като проблематика, и като тайнственост, ако щете, действие. Струва ми се, че много бързо зрителят ще се откаже да разгадава какво ще последва – не като сюжет, а като ново разкритие на героите. Има смисъл да се помисли за едно опростяване и за едно съкращаване на броя на героите. Много от героите се явяват на сцената за три – четири реда само и колегите се мъчат да направят от това появяване образ, без да имат възможност да развият този образ, поради което много от тези появи са чисто схематични и обслужват сюжета илюстративно. Смятам, че това е преодолимо, имайки пред вид, че няколко от основните фигури имат достатъчно време и достатъчно солидно е заложена в тях възможността да станат център на представлението, без да имат нужда да бъдат подкрепяни от голямо количество епизодични появи, носещи някакво качествено ново съдържание.

Мисля, че много амбициозно и интересно е замислено представлението, с една настървеност е подходено в прозата и правилно се каза да насочим своята стръв в малко по-различна посока, отколкото я познаваме и това е много хубаво нещо, защото в доста от сцените виждам лично го виждам в по-различна светлина и

това ми е много интересно и ми прави голямо впечатление.

Смятам, че ако се подходи така към представлението, като че ли друг е поставил пиесата, със свежо око Асен Шопов да отсее, както в киното се прави, постановката може да получи нова свежест и ново качество.

Главното за мен като проблем е бързото изясняване на категориите, които стоят зад професора и неговия племенник, зад младите герои, зад сестрата, поради което е подхотено като че ли малко предубедено, предварително е разчетено съдържанието и няма оставено място за изненади в хода на четиричасовото действие. Може би в тази област трябва да се потърси някаква възможност за разнообразяване.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има думата др. Николай Люцканов.

НИКОЛАЙ ЛЮЦКАНОВ:

Нямах намерение да се изказвам, но ме провокира изказването на Младен Киселов. Ако трябва да бъда докрай искрен, мисля, че това е едно от най-добрите постановки на Асен Шопов.

Като завърши представлението се помъчих да сумирам за себе си впечатленията си и да отговоря на въпроса какво се случи в това представление. Не можах да си отговоря какво точно се случи, въпреки тридесетгодишния ми опит, и в мене^В крайна сметка остана впечатлението, че беше разказан един роман, един живот с всичките му съпътстващи образи. Но по законите на драматургията не се случи нещо централно, около което да се завъртят събитията. Опростявам нещата, но все пак драматургията има свои закономерности.

Ние обсъдихме драматургията и насочихме колегиално вниманието си към това, че все пак едно младо дръзновение прави

нещо и едно остаряло и уморено недръзновение нито се съпротивлява, нито е в състояние да го направи, това реално като събитие става някъде, но това основно нещо е такава малка част, че се загубва в подробностите, в дългия роман в картини.

За първи път виждам Асен Шопов като режисьор толкова неинтензивен, толкова обстоятелствен, разказвателен, дълъг, подробен, обясняващ ни всичко докрай, с музика, с въртене, с осветление и т. н. Напълно се присъединявам към Младен Киселов, че от самото начало ти разгадаваш всичко и оттам нататък за нас вече няма никаква изненада.

Казват, че да пишат могат и калфите, но да зачертават могат само майсторите. Ако събереш цялото си мъжество и в останалите дни да съкратиш всичко, което е ненужно, като звук, мизансцен, сцени, обяснения, от това само ще спечелиш. Но това е едната страна на въпроса. От друга страна не съм съгласен с др. Канушев и мисля, че той с добре сърце и блага душа дава своята благословия. Мисля, че основната беда е във вътрешната статичност на актьорското изпълнение. Много малко от тях се развиват на сцената. Вярно е, че Черкелов е умен, мъдър, но той както започна, така и завърши – с едни и същи анданте, молто, сустенуто, мизансцени, движения, с вътрешна оценка към събитията, неразвълнуван и неразтревожен от нищо на сцената. Никакво право не давам той да умре накрая – няма защо да умира. От какво да умре, от какво се изтощи – от борба ли или от това, че си разказа живота.

Въпреки усилията, които полага Стефан Данаилов, вътрешно той е статичен, без развитие, без ясно очертана режисьорска амплитуда.

Също и Криста – тази нежна тъкан, нежна организация,

която той стъпква, удря и тя се свива като цвете, но тя дойде карайки се и викайки и така си отиде, ругаейки го. Никаква нежна тъкан, която да отиде нанякъде, почти към погубване и след това да възкръсне. Това не го забелязах. Това е основният проблем, а съкращаването е по-лесно. За мен основният проблем си остава тази вътрешна, голяма, очебийна статика във физическото и житейското присъствие на актьорите.

Искам да се присъединя към Киселов, че декорът е интересен, но първите петнадесет минути, но след разгадаването на символистиката, ако не се разкрива непрекъснато функционално и не служи функционално на действието, престава да бъде символ и философия. Няколко пъти света, сфера, Айнщайн да, но четири часа е много. Ако може да се съкратят поне десет завъртания на сферата, да се съкратят поне десет внушения за света: аз и света, съдбата на света, обществото и света, от това ще спечели постановката.

Нямам смелост и желание да се изказвам по това какво ни дава произведението на Павел Вежинов, но ми се струва, че трябва да се даде повече време на Асен Шопов да доработи, да осмисли, защото голям е замахът и пришпорването. Той е вътре в нещата и всяко пришпорване и избързване би било в ущърб на работата.

В името на това театърът да излезе с чест от тази трудна задача апелирам да се даде колкото е възможно повече време на режисьора.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има думата др. Николай Николаев.

НИКОЛАЙ НИКОЛАЕВ:

Благодаря за хубавите думи, които казаха Люцканов и Киселов, но ми се струва, че това, което те предлагат, ще изисква поне един месец работа отново, а механическо съкращаване до 27 декември не може да се извърши.

Бих предложил нещо, но не зная как ще се приеме. Спомняте си романа "Четвъртият прешлен" – един проповедник продаваше библията в съкратен вид в 16 страници. Какво ще разберем от тези шестнадесет страници – нищо. Тук се прави драматизация на едно голямо произведение, на роман, и който и режисьор да се заеме с него не може да го направи за по-малко от четири часа. Трудно се издържа тази непрекъсната красота на сцената.

Представлението, според мен, е много интересно, но четири часа много красиво е също много сложно за консуматора и затова приемам всичко, което се каза. Но мисля, че ако се направят каквито и да са съкращения, а това е опит за едно виждане на този роман, само ще загубим. Питам се не би ли било по-уместно, ако направим нещо, което не е правено досега в България – както има филм-роман в две серии, защо да няма театър-роман в две серии. Който се интересува да види Павел Вежинов защо трябва да го види в съкратен вид за два часа и половина и какво ще остане от този роман.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има думата др. Енчо Халачев.

ЕНЧО ХАЛАЧЕВ:

Няма да защитавам Асен Шопов, тъй като той не се нуждае от защита. Присъединявайки се към изказванията на Младен Киселов мисля, че не трябва да забравяме, че това е роман, а не пиеса и че всички недостатъци, които отчитаме на постановката, са в същност производни на една драматизация, на едно вторично произ-

ведение, а не оригинал. Романът няма такава действена сила и затова Павел Вежинов се е боял да напише пиеса.

Искам да се присъединя към характеристиката на главните герои и мисля, че там трябва да се направи нещо. Професорът разказва живота си без особени трепети, като че ли всички останали трябва да го обслужват или илюстрират неговия собствен живот. Асен Шопов добре работи с Черкелов и ако може в останалите дни внимателно с него още веднъж да прегледа цялата партия на ролята му и вероятно там ще се постигнат много повече резултатни неща с оглед на тази дълбочина, за която се говори, която е по-опасна от външноиллюстративната, която сега съществува в постановката.

Не искам да се спирам, беше казано, че такава илюстративност има и в музиката на много места, каже се думата и тя веднага ражда музиката, звука и т. н. Такава илюстративност има и в някои сценични решения. Това са неща, които режисьорът би могъл да посъкрати или по друг начин по-безболезнено да ги избегне. Смятам, че тези дни до премиерата ще са достатъчно и ще има възможност за разговор с главния герой. Ако се приеме линията на скъсяване нещата ще си останат пак същите, пак същата монотонност.

Тук се каза, че твърде рано се изчерпва любопитството към образа на главния герой и ние вече не проявяваме любопитство към това, което ще ни разкаже — той не действа, а разказва.

Искам да се изкажа и за голямата култура, която носи постановката, за големия професионализъм, постижението е достойно за театъра и като сценография, и като режисура, и като актьорско присъствие.

Мисля, че в по-малка степен пада под тези удари Стефан

Данаилов. На места се опитва да бъде действен, но все още ми се струва, че е малко външно показно това действие, не е продиктувано от дълбоки вътрешни противоречия, мотиви, обстоятелства, които го тласкат да действа само по този начин, за да ни бъде до края любопитен и интересен в това, което преследва.

В малките роли също има сериозно актьорско присъствие. Борис Луканов и Венелин Пехливанов, които отскоро влязоха, не се отделят от ансамбъла. Геройство е от тяхна страна за един много кратък срок да се справят с ролите си. Трябва да се подчертае огромния им труд и напрежение за органичното вливане в цялото. Не мога да почувствувам, че те са дошли твърде късно. Това показва, че на режисьорът нещата са му ясни като цяло и сега трябва да се обърне към едно осмисляне в дълбочина, тъй като твърде много се е разпрострял в ширина.

Подразни ме музиката не само с тези възрожденски мелодии, но спомене се думата "цигулка" и цигулка започва да свири, спомене се "коне" и се чуе тропот на коне и т. н.

Мисля, че сцената, когато партизаните гонят полицаия, е твърде бедна и илюстративна и може би излишна. Не зная дали ще загуби постановката, ако тази сцена се махне.

Не съм съгласен с изказването за младежката група — там има интересен ритъм, намерен от режисурата, може би е по-фрагментарно тяхното появяване и малкото време, през което те стоят на сцената, дава тази разпокъсаност и оттам впечатлението за необединеност на тази група като цяло.

Според мен Камелия прави една от най-добрите си роли в този театър, независимо от бележките, които могат да се отпратят за повече нежност и нюанси в отделни части, но като цяло, като поведение образът е доста ясно и отчетливо изграден.

Положен е огромен труд и от страна на режисьора, от страна на актьорите, от театъра като възможности, които предлага на колектива и на режисьора и бих желал това да се приветствува, а Асен Шопов от тези позиции да започне вглеждане в себе си.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има думата Сава Хашъмов.

САВА ХАШЪМОВ:

Ще започна с това, че на Художествения съвет, на който приемахме декора на постановката, си позволих да попитам Асен Шопов за декора, но винаги съм знаел, че когато ни представя декора той винаги знае какво иска и какво ще стане – така, както беше с "Пожарът", така, както беше и с "Всяка есенна вечер".

Може би той не е бил наясно или аз не съм бил напълно наясно, но искам да си взема думите назад, че той е бил наясно със Стефан Савов. Това, което е искал да направи като картина, като изображение, ако искате и като звук, е направено. За мен е ясно в първата трета на постановката, която ми беше най-интересна. Във втората трета интересът ми отслабна, в последната трета – съвсем. Тук не става дума за дължината на представлението. Татяна Масалитинова в началото каза, че хората вече искат да гледат кратки постановки. Според мен това не е вярно – в целият свят вече поставят представления по пет и шест часа. "Никълъс Никълби" в Англия се играе за осем и половина часа и хората стоят и го гледат. Не е вярно това, което си казваме, че хората бързат да се върнат в дома си. Ако е интересно ще го гледат и за осем часа.

Но важното е, че и "Никълъс Никълби", и "Нощем с белите коне" имат сюжет. Важното е как ние влизаме в този сюжет и до каква степен до края задържаме вниманието на зрителя. Оттук на-

татък картината и звукът на Асен Шопов, за мен лично, удавят артистите. Това се каза и за "Всяка есенна вечер" – картината и звукът давят артистите, те не играят, те минават от картина на картина.

Ако има сериозен дефект тази постановка, който мен ми харесва именно като картина, като изображение, като звук, е именно това, че артистите минават от епизод в епизод: минават и разказват това, което ще стане, но те го разказват, а не играят. А ние като артисти знаем, че трябва да се играе. А в случая не се играе.

Ако трябва да се съкращава пиесата и да се сведе до 3 часа, то това са няколко унгарски сцени, от които ние запомняме само едно нещо: какво е интуицията. Спомнете си колко сцени минаха в Унгария, за да си спомним след малко за интуицията и за детелината. Нищо друго не остава от тези сцени в зрителя. Казват се думички, те са хубави, изреченията са хубави, всички мисли са хубави, но след това те не рефлексират у нас, не остават у нас, заради което да си струва да стоят на сцената.

И накрая колегиално към всички артисти искам да кажа, че всяка част гледах от различни места в салона, но не се чува. А когато дойдох в този театър много се дразнех, когато по-възрастните артисти казваха, че не се чува. Сега и за мен не се чува, не се разбира казаното.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има думата др. Виолета Гиндева.

ВИОЛЕТА ГИНДЕВА:

Не съм чела романа и драматизацията. Изненадана съм от това, което видях. През последните дни слушах в кулоарите на театъра от колегите, че работата не върви, че нещата са много

зле и т. н., на партийното събрание се каза, че колегите не си знаят текста. Дойдох да видя едно сурово представление, но съм приятно изненадана от това, че представлението на този етап на работа не е сурово. Има достатъчно време, за да узреят нещата до премиерата и да имаме една добра постановка, ако Асен Шопов се вслуша в голяма част от препоръките, които се направиха тук и има физически сили да извърши селекционната работа.

Искам пред всички вас да кажа, че съм във възторг от усилията на актьорския състав, вложени в това представление. Има колеги, които ме накараха да изпитвам това чувство, защото аз не бих могла да вложа такива усилия, каквито те влагат за тази постановка. Нямам забележки по отношение на играта на колегите, а по работата на режисьора. Смятам, че трябва да се съкратят много сцени: увертюрата в началото е много дълга, могат да се махнат сцените на манекените, съгласна съм, че унгарските сцени са в повече, както и сцените с ОФ на финала. Това са сцени, които могат да се махнат, без да променят идеята и това, което режисьорът търси от постановката. Звуковата партитура може да се прегледа основно, защото на много места е нетърпима. Тя трябва да бъде асоциативна, а не илюстративна. Ако се премахне тази илюстративност ще се скъсят много минути от постановката, както и ако се махнат промените. Има излишно въртене на кръга, ясно е какво иска режисьорът да каже, но в интерес на цялата постановка това е малко дребно.

Може да се потърси нерв в изпълнението на Черкелов. Той е в състояние да направи това за две репетиции, ако режисьорът му го поиска. Това ще направи и образа по-съвременен. Така, както е сега, е твърде архаично. Представлението ще спечели, ако се направи това, а също и ако режисьорът си даде един ден почив-

ка, за да огледа нещата. За следващите пет дена той може да направи великолепно събитие с тази постановка. Пожелавам му го от все сърце.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има думата др. Иванка Димитрова.

ИВАНКА ДИМИТРОВА:

Твърде много се каза за добрите и лошите страни на постановката, но ние разбираме, че постановката в този си вид няма да може да представи достойнствата си, които вече има и трябва да се направи възможното, за да бъде изчистена и да стане действаща постановка, необходима за зрителя. Въпросът е какво да се направи. Колегите се изказаха много подробно по това, но мисля, че преди всичко усилията на Шопов трябва да се съсредоточат към това да се изчисти линията, идейната, смисловата линия на белите коне, които могат да бъдат в мечтата, белите коне, които трябва да бъдат реализирани в живота, за да имат стойност. И тук се срещат двамата герои – професорът и неговият племенник. А това не може да стане само с по-действена игра. Те са претоварени твърде много и от сценографията или по-скоро от решаването на сценографията. Например, има един силен момент – събранието – пак тези глобуси отзад, пак тези звездички и т. н. Оставете да видим актьорите. Тези звезди са прекрасни, когато ги видите първия път, но като започнат да се повтарят имате чувството, че сте в едно вариете.

С тези средства, които са чудесни, трябва да се борави само дотолкова, доколкото няма да пречат на актьорите за извисяване на основната идея. Това се отнася и за музиката, за увертюрата и за другите моменти.

В това направление могат да се направят съкращения. Из-

лишна е сцената с ОФ, някои дължини от младежките сцени също са излишни, някои от унгарските сцени също, цялата сцена с Азманов нищо не допринася, нищо не внасят в този момент, когато нещата вървят към развръзка. Николаев каза, че го боляла главата, но като зрител, който обича театъра и който вижда колко талант се лее от сцената – и режисьорски, и на художника, и на актьорите – едвам издържаш докрая. Всичко това трябва да се изчисти, за да бъде силно и голямо и това само режисьорът може да го направи. Ако това стане ще има едно силно представление. Ако остане в този вид няма да бъде така блестящо. За това трябва да помогне преди всичко режисьорът, а не актьорите. Когато акцентът е върху актьорите по-успешно ще върви тяхната линия.

Някои действащи лица също могат да бъдат съкратени. Например, Росица Данаилова – какво участие има тя, за какво е нейния образ, само отвлича вниманието от основните неща.

Постановката трябва да се изчисти по основните линии, да се търси това събиране на мечтата и на тези, които ще поемат с реалността да полетят. И не случайно умира този професор – остава този, който ще върви напред.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има думата др. Стефан Данаилов.

СТЕФАН ДАНАИЛОВ:

Днес се опитахме да завъртим за първи път без спиране пиесата и за първи път усетих, че във втората част вече нищо няма в главата ми. Не мога да понасям пасивност на сцената. Интересувам се от някакво развитие в пиесата, тъй като това съществува в романа. Много неща няма, тъй като разказът върви двойко в този вид на представлението в биографията на академика.

Но има неща чисто акто̀орски и тичайки по сцената с ед-

на основна задача те спъват. Ние не сме имали такъв разговор с режисьора и никой от нас не е усетил нещата и сега мога да си позволя това нещо. Например, една сцена, която не знаех как звучи отдолу – говоря за младежките сцени, коментирам втората част на представлението, в която става нещо. Въпросът е, че в момента, когато съм приключил диалога с Вуйчо ми и в който се оправдавам защо съм го направил и дори го укорявам, че той е мълчал през цялото това време и е държал идеите си за себе си, след това се срещам с Криста, пред която имам вина, в един момент се скрихме в тези флиперни, които се появиха. Те дойдоха със звуковата си картина за първи път, получи се технически и вътрешен актьорски гаф.

Има и една сцена с Кишу, в която той казва защо ще му мацкат таланта... Това може да мине във вечерята, която дава Сашо на своите приятели. Едно е на сцената, друго е отдолу да се слуша – там прекалено дълго говорим как се е стигнало до нарисването на тази картина, която се харесва на Вуйчо. Би могло в тази сцена, когато се съберат всички, тогава да коментират таланта на Кишу, за да стане една сцена, в която, слушайки, можеш да извлечеш някаква мисъл, че тези хора са потенциално талантиливи, но има някакъв вътрешен нихилизъм. При това минаване през флиперите има едно надвикване, а преди това се е случило нещо, че ние се виждаме и аз трябва да я лъжа. Това може да се изиграе по съвсем друг начин, защото има какво да се изиграе. И ще се получи един кръг по-малко и една сериозна сцена, при която разбираме какво мислят тези млади хора за кариерата, за творчеството, ще намери своето място.

Най-облачно е в третата част – събитието е ясно, девойката е бременна, достатъчно ясно е показана цялата история, а

на него какво му е с тази история.

Мисля, че цялата тема с Азманов е свършена още на събра-
нието, ясно е какво става с него. Вместо да има три завъртания
с тези мишки, за които не се разбра с какво сме ги заразили, да
се спрем за малко и да изкоментираме какво работят тези хора,
че това е опасност, че може да стане страшно, за да се види, че
този човек мисли и като творец, а не е само с тези житейски ис-
тории. Струва ми се, че тук доста от нещата могат да се приберат
и да се покаже какво той работи, защото той е и научен работник,
освен това, което става около него.

Гледал съм отдолу този прекрасен декор, но е много труд-
но да се бориш с две прожекторчета, с тази гигантска история
срещу теб, която определено те залива.

Не мога да усетя от сцената колко е активен Черкелов,
но дори днес на сутришната репетиция беше много по-активен, а
сега на тази репетиция и той се прибра.

Струва ми се, че не може да се препоръча на Асен Шопов
да си отпочине един ден, нито пък може да се върнат някои сцени,
а други да отидат напред. Но все пак ще трябва, колкото и да не
иска режисьорът, да се лиши отнякои неща. За дните, които оста-
ват, ако реши режисьорът, може да съкрати някои неща, защото е
много дълго представлението.

Добре е, че Художественият съвет се проведе по-рано,
защото вие като слушатели и хора, които разбирате, виждате и
усещате нещата по-добре от нас.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има думата др. Банчо Банов.

БАНЧО БАНОВ:

Тук се казаха много важни неща, но общият тон на обсъждането отиде към една линия, като че ли сме присъствували на неуспех на нашия театър. Необходимо е точно да се каже, че това, което гледахме тази вечер, е една значителна и много силна проява на изкуството на Народния театър.

Какво имам пред вид?

Първо, спомням си, че Асен Шопов написа на своята драматизация "Роман за сцена", а не драматизация, и че ние сме превърнали в едно сценично произведение най-значителния роман на един български писател, който през целия си живот се е страхувал от драматургията.

Искам да кажа, че голямата заслуга на това, което видяхме, е присъствието на сцената на един голям писател – с неговата мъдрост, с точните му наблюдения върху живота, един писател, който е разкрит многопластово, в цялата му сложност, без никаква елементаризация и без опростявания. Искам всичко това да подчертая и да настоя именно върху тази сложност, тази многопластовост, тази неразгадаемост на човешките постъпки и на човешката душа, която е характерна за Павел Вежинов, да бъде запазена.

Мисля, че това, което предстои да се направи, е най-трудното в изкуството: да се откажеш от хубавите неща, които си направил. Съмърсет Моам не е кой знае какъв голям драматург, въпреки че има към сто пиеси, но има една мисъл: "Най-хубавата си сцена, която най-много съм обичал, съм бил принуждаван с болка да я зачертавам, ако тя е била казвана някъде или ако не ми придвижва с нищо действието".

Основното, за което би трябвало да помисли режисьора,

и никой друг, освен него, това е да избегне повторенията, които са много в пиесата и да лиши действието от някои пластове, които са в повече. Естествено, че при едно сценично произведение някои от подробностите, които белетристите толкова много обичат и са характерни за белетристиката, на театралната сцена трябва да паднат. Сцената има това качество, че дава възможност за много допълнителни асоциации и казани веднъж няма защо да се повтарят.

Има и една такава подробност: представлението не е играно отначало до край без прекъсване. Колективът е достатъчно талантилив да се справи с тази постановка, която е дълга не само по време, но и за възприемане. Има неща, които се изморяваш да ги гледаш.

Вярвам в тази постановка и че стане едно от големите събития за театралния сезон.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има думата др. Георги Гайтаников.

ГЕОРГИ ГАЙТАНИКОВ:

Искам да се присъединя към казаното досега, с изключение на това, което каза Банчо Банов. Не смятам, че тона на изказванията тук е тон на отрицание. Представлението започва много внушително, декорът е великолепен, има силна, талантилива режисьорска изява, респектиращо е до известен период отначалото представлението, но след това става вярно всичко онова, което се каза. За мен представлението започна като че ли е играно 15 - 20 пъти. Много добре бяха преходите на музиката, на осветлението. Но има някои неща, които искам да посоча. Например сцената на събранието - искаше ми се да има много повече такива моменти и толкова продължителни пасажи, както беше събранието, в които

много се развълнувах. Липсваха ми тези моменти, в които да има по-големи възможности на изява за актьорите. Разбира се, не всички герои имат възможности за толкова изява, колкото например Стефан Данаилов, но те не са и толкова важни за цялата драматургия. И в името на тези, които заслужават и трябва да бъдат запомнени и тяхното развитие да бъде доведено докрай, трябва някои сцени да паднат, дори да се съкратят роли.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има думата Асен Шопов.

АСЕН ШОПОВ:

Изслушах с внимание изказванията на всички колеги. Общо взето картината е като на хармана преди да е отвейна плевата. Няма да правя коментар по отношение на сроковете.

З А К Л Ю Ч Е Н И Е

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Другари,

Едно от особените достойнства на това представление е, че в него присъствува атмосферата на романа на Павел Вежинов и на тези сериозни посоки, в които се движеше неговото творчество през последните години – един стремеж на проблемите да се придаде общочовешки характер, едно общочовешко звучене, тази атмосфера, която има малко космополитен характер, за която допринася до голяма степен и сценографското решение. То не е само визуално, а в цялото представление присъствуват елементи, които много добре съответствуват на тази атмосфера, която Павел Вежинов търсеше в своето творчество и която присъствуваше специално в този роман. Това е едно голямо и важно достойнство на представлението. Радвам се, че е постигнато, защото оттук нататък

нещата са по-леки.

Трябва да отбележим сценографията, която тук предизвика доста спорове. Смятам, че тя много добре спомага за разкриването на идеите на автора, на идеите на драматургията.

Някои от направените тук бележки са свързани с метода, който е използван при пригаждането на този роман за сцената. Използван е един хронологичен, кинематографичен подход при драматизацията. Драматизаторът не се е освободил предварително от сюжетни линии и персонаж, от които би могъл да се освободи. Оттук произлизат и някои недостатъци, за които говорихте.

Има много добри актьорски постижения: и Черкелов, и Стефан Данаилов, и Камелия – изпълнението на целия актьорски състав е в завършен вид. Не съм убеден, че някои недостатъци идват от статичността на образите.

Много вярно е казаното от Асен Шопов, че се намираме в момента, когато трябва да се отвее плявата. Но дължината на едно представление е недостатък и тук се чувствава. Дори изпълнението на Черкелов в третата част падна и той започна само да маркира, което мисля, че се дължи и на умора.

Предложиха се редица конкретни неща, които могат да се изчистят от представлението. Аз също мисля, че сцената с Отечествения фронт напомня за едни пиеси, които навремето се играеха – без с това да искам да засетна някого и най-вече режисьора – прекалено експлоатирани и известни. Не зная и за какво присъствува темата за предателството. Урумов не е обвинен никъде в предателство, за да обяснява. Това са неща, които са малко прилепени. Зная, че е трудно да се освободи човек от нещо, върху което е положил много труд и ако няма дистанция е още по-

трудно.

Представлението е в завършен вид, но пречи и тази илюстративност, която идва и от музиката. Освен ^{това,} не ми звучат добре от сцената на театъра някои изрази, да се заместят с други. Казах на репетициите, че не става дума за препоръка, а за характеристика.

На базата на това, което е постигнато и е много сериозно, трябва да продължи работата. За мен представлението действа много внушително, а бележките по постановката могат да бъдат взети под внимание и има време режисьорът да се съобрази с някои препоръки. Основното усилие трябва да бъде по това прочистване, което ще спомогне и за по-голям динамизъм на действието, за да се използва всичко, което има като даденост в това произведение, за драматизацията на което е положен огромен труд и това се подчерта в изказванията на Художествения съвет, огромната организаторска работа, която е трябвало режисьорът да извърши.

Режисьорът има основание да бъде спокоен, защото нещата са в сферата на неговите възможности и време и при останалите репетиции да се направи необходимото, за да бъде доведена работата до едно блестящо постижение. Дълбоко съм убеден от това, което видяхме, че представлението ще има успех.

З А К Р И В А Н Е

ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Благодаря на всички участници в Художествения съвет за изказванията и направените ценни препоръки към режисьора на постановката.

Закривам заседанието на Художествения съвет!

/Край 0 ч и 35 минути/

ДИРЕКТОР:

/Д. Фучеджиев/